

КВАЗІШЛЮБНІ ПРАВОВІДНОСИНИ ТА ПАРТНЕРСТВО ЯК ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

ФАСТ Олексій Олександрович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, Інститут права та суспільних відносин, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9919-5730>

УДК: 347.6:347.1

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2026.1.39>

Здійснено комплексний теоретико-правовий аналіз квазішлюбних правовідносин та партнерства як об'єктів цивільно-правового регулювання сімейних відносин в Україні в умовах трансформації сучасного суспільства та розвитку альтернативних форм сімейного життя. Обґрунтовано, що поширення фактичних шлюбних відносин, зростання ролі приватної автономії та деформалізація інституту шлюбу зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до правового регулювання сімейних відносин.

Визначено поняття квазішлюбних правовідносин як фактичних сімейних відносин між особами, які проживають однією сім'єю без державної реєстрації шлюбу, але характеризуються спільністю побуту, взаємною підтримкою, наявністю стабільного зв'язку та виконанням функцій, притаманних подружжю. Розкрито їх ключові ознаки та доведено, що такі правовідносини мають комплексну правову природу, поєднуючи елементи сімейного та цивільного права.

Проаналізовано особливості цивільно-правового регулювання квазішлюбних відносин, зокрема можливості застосування норм про спільну сумісну власність, зобов'язальні правовідносини та судовий захист. Доведено, що цивільне право виконує компенсаторну функцію у сфері регулювання фактичних сімейних відносин, заповнюючи прогалини сімейного законодавства.

Окрему увагу приділено проблемам доказування факту існування квазішлюбних відносин, що обумовлені відсутністю чітких зако-

нодавчих критеріїв їх встановлення, а також значною роллю оціночних понять у правозастосовній практиці. Обґрунтовано, що це призводить до неоднорідності судової практики та ускладнює реалізацію прав учасників таких відносин.

Розкрито значення договірного регулювання як ефективного інструменту індивідуалізації правового впливу та реалізації принципу автономії волі сторін. Доведено, що використання договірних конструкцій у партнерських відносинах сприяє зменшенню конфліктності та підвищенню рівня правової визначеності.

Проаналізовано європейський досвід правового регулювання квазішлюбних та партнерських відносин, зокрема інститути зареєстрованого партнерства та визнання фактичних сімейних відносин. Визначено основні напрями вдосконалення національного законодавства України, серед яких — нормативне закріплення правового статусу партнерства, розширення договірних засад регулювання, удосконалення механізмів доказування та гармонізація правового регулювання з європейськими стандартами.

Ключові слова: квазішлюбні правовідносини, партнерство, фактичні шлюбні відносини, сімейне право, цивільно-правове регулювання, шлюб, сім'я, правовий статус, сімейний спір, договір, договірне регулювання.

Постановка проблеми

Сучасний розвиток суспільства характеризується трансформацією традиційних уявлень про сім'ю та шлюб. Зростання кіль-

кості осіб, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу, формування партнерських відносин та зміна соціальних моделей співжиття зумовлюють необхідність пересмислення підходів до правового регулювання сімейних відносин.

Водночас чинне законодавство України не забезпечує комплексного регулювання квазішлюбних правовідносин, що призводить до правової невизначеності та ускладнює захист прав їх учасників. Саме тому, вищезазначене зумовлює актуальність дослідження зазначеної проблематики.

Стан дослідження проблеми

Проблематика правового регулювання сімейних відносин та механізмів їх цивільно-правового забезпечення є предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців. Значний внесок у розвиток теорії цивільного права зробили науковці О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова, В.В. Луць, які досліджували загальні засади правового регулювання та природу цивільних правовідносин.

У сфері сімейного права важливими є праці І.М. Бойків, А.Б. Гриняка, О. О. Кармази, О.І. Сафончинк, В.І. Теремецького, Т.В. Федоренко, Р.Б. Шишки, які розглядають питання правового статусу сім'ї, особливості сімейних правовідносин та їх трансформацію в умовах сучасного суспільства.

Водночас, як свідчить аналіз, питання квазішлюбних правовідносин залишаються недостатньо дослідженими, зокрема у частині їх комплексного цивільно-правового регулювання, проблем доказування та договірному врегулювання, що зумовлює актуальність подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Мета дослідження

Метою статті є визначення правової природи квазішлюбних правовідносин та партнерства, аналіз їх місця у системі сімейних відносин, а також обґрунтування напрямів удосконалення цивільно-правового регулювання у цій сфері.

Завдання дослідження

Завдання дослідження полягають у розкритті сутності та ознак квазішлюбних пра-

вовідносин, визначенні їх правової природи та місця у системі сімейного і цивільного права, аналізі особливостей цивільно-правового регулювання таких відносин, дослідженні проблем доказування фактичних сімейних відносин у судовій практиці, обґрунтуванні ролі договірного регулювання у партнерських відносинах, а також у визначенні перспектив вдосконалення законодавства України з урахуванням європейських стандартів.

Наукова новизна

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному осмисленні квазішлюбних правовідносин як міжгалузевого правового феномену, що знаходиться на перетині цивільного та сімейного права. У роботі уточнено поняття квазішлюбних правовідносин через виділення їх ключових ознак та обґрунтовано їх подвійну правову природу та особисто-правову та майнову. Розвине-но підхід до розуміння цивільно-правового регулювання таких відносин як компенсаторного механізму, що заповнює прогалини сімейного законодавства. Обґрунтовано значення договірного регулювання як інструменту реалізації автономії волі сторін та запропоновано напрями вдосконалення правового регулювання квазішлюбних відносин в Україні з урахуванням європейсько-го досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження

У сучасних умовах трансформації інституту сім'ї особливого значення набуває дослідження квазішлюбних правовідносин як специфічної форми соціальної взаємодії, що не охоплюється традиційними юридичними конструкціями шлюбу. З огляду на це, квазішлюбні правовідносини доцільно визначати як фактичні сімейні відносини між особами, які проживають однією сім'єю без державної реєстрації шлюбу, але характеризуються спільністю побуту, наявністю стабільного зв'язку, взаємною підтримкою та виконанням функцій, притаманних подружжю [1].

Ключовими ознаками таких правовідносин є:

- спільне проживання протягом тривалого часу;
- ведення спільного господарства;
- наявність спільного бюджету або майнової взаємозалежності;
- взаємна турбота та підтримка;
- соціальне сприйняття як сім'ї [17].

Зазначені характеристики дозволяють відмежувати квазішлюбні правовідносини від інших форм співжиття, зокрема випадкових або тимчасових зв'язків.

Правова природа квазішлюбних правовідносин є складною та багатовимірною. Вона зумовлена тим, що такі відносини виникають поза межами формалізованого правового інституту шлюбу, однак фактично відтворюють його соціальний зміст. У зв'язку з цим вони поєднують у собі ознаки як сімейних, так і цивільно-правових відносин [6].

З одного боку, квазішлюбні правовідносини мають особисто-правовий характер, що проявляється у наявності емоційного зв'язку, взаємної прихильності, спільного способу життя та виконання сімейних ролей. Вони охоплюють сферу особистих немайнових відносин, які традиційно належать до предмета сімейного права.

З іншого боку, такі відносини породжують майнові наслідки, що обумовлює необхідність їх регулювання нормами цивільного права. Йдеться, зокрема, про питання спільної власності, участі у витратах, розподілу майна після припинення відносин, а також можливості виникнення зобов'язальних правовідносин між партнерами.

Особливістю квазішлюбних правовідносин є також їх часткова правова легітимізація у національному законодавстві. Зокрема, окремі норми сімейного права визнають можливість виникнення майнових прав у осіб, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу, що свідчить про поступове розширення меж правового регулювання таких відносин [8].

Водночас відсутність комплексного нормативного закріплення квазішлюбних правовідносин зумовлює їх правову невизначеність. Це проявляється у складності встановлення їх юридичного статусу, визначення обсягу прав та обов'язків учасників,

а також у неоднозначності судової практики щодо їх правового визнання [12].

У теоретичному аспекті квазішлюбні правовідносини доцільно розглядати як міжгалузевий правовий феномен, що знаходиться на перетині сімейного та цивільного права. Такий підхід дозволяє більш повно врахувати їх змістовні характеристики та забезпечити належний рівень правового регулювання.

Крім того, розвиток квазішлюбних відносин є проявом загальної тенденції до деформалізації сімейних відносин та посилення ролі приватної автономії. У цьому контексті вони виступають альтернативною формою організації сімейного життя, що потребує адекватного правового визнання та захисту.

Квазішлюбні правовідносини виступають специфічним об'єктом цивільно-правового регулювання у зв'язку з необхідністю врегулювання майнових, а в окремих випадках і особистих немайнових прав та інтересів осіб, які фактично перебувають у сімейних відносинах без їх державної реєстрації. Їх особливість полягає у тому, що вони виникають поза межами формалізованого правового інституту шлюбу, однак породжують юридично значущі наслідки, що потребують правового врегулювання.

Цивільно-правовий вплив на квазішлюбні відносини обумовлений тим, що саме у межах цивільного права існують універсальні механізми регулювання майнових відносин, які можуть застосовуватися до широкого кола суб'єктів незалежно від їх сімейного статусу. У цьому контексті цивільне право виконує компенсаторну функцію, заповнюючи прогалини сімейного законодавства щодо регулювання фактичних сімейних відносин [15].

Одним із ключових напрямів цивільно-правового регулювання є визнання спільної сумісної власності осіб, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу. У судовій практиці сформувався підхід, відповідно до якого майно, набуте у період спільного проживання, може визнаватися спільною сумісною власністю за умови доведення факту ведення спільного господарства та наявності спільної мети придбання такого майна.

Саме тому, це дозволяє забезпечити справедливий розподіл майна у разі припинення відносин.

Іншим важливим інструментом є застосування норм зобов'язального права, зокрема щодо відшкодування витрат, повернення безпідставно набутого майна або виконання домовленостей між партнерами. У випадках, коли між особами відсутнє формальне сімейне правовідношення, саме зобов'язальні конструкції дозволяють врегулювати їх взаємні права та обов'язки.

Важливе місце у механізмі цивільно-правового регулювання займає судовий захист, який виступає універсальним способом відновлення порушених прав учасників квазішлюбних відносин. Судова практика відіграє ключову роль у формуванні підходів до визнання таких відносин та визначення їх правових наслідків. Саме суди, оцінюючи фактичні обставини справи, встановлюють наявність або відсутність ознак сімейних відносин, що має вирішальне значення для застосування відповідних правових норм.

Водночас слід зазначити, що цивільно-правове регулювання квазішлюбних відносин має фрагментарний характер. Відсутність чіткого законодавчого визначення таких відносин, а також єдиних критеріїв їх встановлення, зумовлює неоднакове застосування норм права та створює правову невизначеність. У свою чергу цей процес ускладнює реалізацію прав та законних інтересів осіб, які перебувають у фактичних сімейних відносинах [9].

Крім того, проблемним є питання співвідношення норм цивільного та сімейного права у регулюванні квазішлюбних відносин. З одного боку, сімейне право частково визнає юридичні наслідки фактичного проживання однією сім'єю, з іншого відсутність комплексного підходу до їх регулювання обумовлює необхідність широкого застосування норм цивільного права [10].

У сучасних умовах розвитку правової системи України квазішлюбні правовідносини дедалі більше набувають значення самостійного об'єкта правового регулювання. Необхідно не лише вдосконалити процес судової практики, але й нормативного закріплення їх правового статусу, визначення

прав та обов'язків учасників, а також встановлення чітких критеріїв їх існування.

Однією з найбільш складних та дискусійних проблем у сфері правового регулювання квазішлюбних відносин є доведення факту їх існування. На відміну від зареєстрованого шлюбу, який підтверджується відповідним актом цивільного стану, фактичні сімейні відносини не мають формалізованого юридичного закріплення, що значно ускладнює процес їх встановлення у судовому порядку [11].

Судова практика свідчить, що для визнання факту проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу суди, як правило, враховують сукупність обставин, які свідчать про наявність сімейних відносин. До таких обставин належать:

- спільне проживання протягом певного часу;
- ведення спільного господарства;
- наявність спільного бюджету або фінансової взаємозалежності;
- взаємна моральна та матеріальна підтримка;
- сприйняття оточуючими особами як сім'ї;
- наявність спільних дітей або спільного майна [18].

Водночас жоден із зазначених критеріїв не має самостійного вирішального значення, а їх оцінка здійснюється судом у сукупності з урахуванням конкретних обставин справи. Такий підхід, хоча і відповідає загальним принципам доказування, водночас створює значний простір для судового розсуду.

Особливу складність становить доказування спільного побуту та ведення господарства, оскільки ці обставини носять фактичний, а не формалізований характер. У більшості випадків вони підтверджуються непрямыми доказами, такими як показання свідків, спільні витрати, квитанції, договори, фотографії тощо. Однак оцінка таких доказів є суб'єктивною та може відрізнитися залежно від підходу суду [14].

Проблемним є також питання доведення спільної мети набуття майна, що має значення для визнання його спільною сумісною

власністю. Відсутність письмових домовленостей між партнерами ускладнює встановлення реального внеску кожного з них у придбання майна, що часто призводить до спорів та неоднозначних судових рішень.

Суттєвим аспектом є і те, що у справах цієї категорії значну роль відіграють оціночні поняття, такі як «спільне проживання», «сім'я», «взаємна підтримка», які не мають чіткого нормативного визначення. Вищезазначене зумовлює різне тлумачення судами однакових за змістом ситуацій та формування неоднорідної судової практики [18].

Крім того, складність доказування у квазішлюбних відносинах посилюється їх емоційною природою, що впливає на поведінку сторін у процесі доказування. Часто такі спори супроводжуються конфліктами, що ускладнює подання об'єктивних доказів та встановлення фактичних обставин справи.

Необхідне запровадження більш чітких законодавчих критеріїв встановлення квазішлюбних відносин, а також розвиток альтернативних способів врегулювання спорів, зокрема медіації, що дозволить зменшити конфліктність та підвищити ефективність захисту прав учасників таких відносин.

У сучасних умовах трансформації сімейних відносин та зростання кількості квазішлюбних форм співжиття особливого значення набуває договірне регулювання як ефективний інструмент впорядкування взаємовідносин між партнерами. Відсутність формалізованого статусу таких відносин обумовлює необхідність використання цивільно-правових конструкцій, які дозволяють компенсувати прогалини законодавчого регулювання та забезпечити належний рівень правового захисту їх учасників.

Договірне регулювання у партнерських відносинах ґрунтується на принципі автономії волі, який передбачає можливість суб'єктів самостійно визначати зміст своїх прав та обов'язків у межах, встановлених законом. У цьому контексті укладення договорів між особами, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу, дозволяє врегулювати широкий спектр питань, пов'язаних із майновими та організаційними аспектами їхнього спільного життя [5].

Зокрема, договір може визначати:

- правовий режим майна, набутого під час спільного проживання;
- порядок користування житлом та іншими об'єктами власності;
- розподіл витрат на утримання спільного господарства;
- умови поділу майна у разі припинення відносин;
- взаємні зобов'язання сторін щодо матеріальної підтримки [16].

Таким чином, договір виступає інструментом індивідуалізації правового регулювання, що дозволяє врахувати специфіку конкретних відносин та інтереси їх учасників [2].

Водночас договірне регулювання у сфері квазішлюбних відносин має певні особливості. На відміну від шлюбного договору, який прямо передбачений законодавством, договори між партнерами не мають спеціального нормативного закріплення, що зумовлює необхідність застосування загальних положень цивільного права. У свою чергу це може створювати труднощі у визначенні їх правової природи, змісту та меж допустимості умов [4].

Не менш важливим є питання забезпечення балансу між диспозитивністю та імперативними обмеженнями. Незважаючи на широку автономію сторін, договір не може суперечити основним засадам законодавства, порушувати права третіх осіб, зокрема дітей, або ставити одного з партнерів у явно не вигідне становище. Тут вирує необхідність поєднання свободи договору із гарантіями соціальної справедливості [13].

Особливого значення договірне регулювання набуває у контексті запобігання сімейним спорам. Чітке визначення прав та обов'язків сторін на договірному рівні дозволяє зменшити рівень конфліктності у разі припинення відносин, а також спрощує процес доказування у суді. У цьому аспекті договір виконує превентивну функцію, спрямовану на мінімізацію правових ризиків.

Крім того, розвиток договірних засад у квазішлюбних відносинах є проявом загальної тенденції до розширення сфери приватного регулювання та зменшення надмір-

ного втручання держави у приватне життя особи. Вищезазначене відповідає сучасним європейським підходам, де партнерські відносини дедалі частіше врегульовуються саме на договірних засадах.

Водночас відсутність чіткої законодавчої регламентації договорів між партнерами зумовлює необхідність подальшого вдосконалення правового регулювання у цій сфері. Зокрема, доцільним є розроблення спеціальних правових конструкцій або внесення змін до сімейного законодавства, які б передбачали можливість укладення партнерських договорів та визначали їх правові наслідки [3].

У сучасних умовах розвитку правових систем держав-членів Європейського Союзу спостерігається стійка тенденція до розширення правового визнання квазішлюбних та партнерських відносин. Зміна соціальних моделей сім'ї зумовлена зростанням кількості осіб, які обирають альтернативні форми співжиття, а також необхідністю забезпечення належного рівня правового захисту таких осіб [12].

У більшості європейських держав сформовано комплексні підходи до регулювання партнерських відносин, які реалізуються через інститути зареєстрованого партнерства, цивільного союзу або інших аналогічних правових конструкцій. Такі інститути передбачають можливість офіційного визнання відносин між партнерами без укладення традиційного шлюбу, що забезпечує виникнення у них певного обсягу прав та обов'язків, зокрема у сфері майнових відносин, спадкування, соціального забезпечення та взаємної підтримки.

Важливим є і факт, що європейські правові системи, поряд із формалізованими формами партнерства, визнають також юридичне значення фактичних сімейних відносин (*de facto relationships*). У ряді країн такі відносини можуть породжувати правові наслідки навіть за відсутності їх офіційної реєстрації, за умови доведення факту спільного проживання, ведення спільного господарства та наявності стабільного зв'язку між партнерами [14].

Особливу роль у формуванні підходів до правового регулювання квазішлюбних

відносин відіграє практика Європейського суду з прав людини, який у своїх рішеннях неодноразово наголошував на необхідності забезпечення поваги до сімейного життя незалежно від форми його організації. Отже, поступово розширюється розуміння поняття «сім'я» та визнання різноманіття її форм [7].

Порівняльний аналіз свідчить, що європейський підхід до регулювання квазішлюбних відносин ґрунтується на таких ключових засадах:

- визнання різноманітності форм сімейного життя;
- забезпечення правового захисту партнерів незалежно від наявності шлюбу;
- поєднання імперативного регулювання з диспозитивними механізмами;
- активне використання договірних форм регулювання;
- орієнтація на захист прав людини та принцип справедливості.

Для України запозичення позитивного європейського досвіду є особливо актуальним у контексті євроінтеграційних процесів та необхідності модернізації національного сімейного законодавства. Наразі правове регулювання квазішлюбних відносин має фрагментарний характер і не забезпечує належного рівня захисту прав їх учасників [12].

У цьому зв'язку перспективи розвитку цивільно-правового регулювання квазішлюбних відносин в Україні доцільно пов'язувати з такими напрямками:

- нормативне закріплення правового статусу партнерських відносин, зокрема шляхом запровадження інституту зареєстрованого партнерства;
- визначення чітких критеріїв встановлення фактичних сімейних відносин, що сприятиме уніфікації судової практики;
- розширення сфери договірної регулювання, включаючи можливість укладення партнерських договорів;
- удосконалення механізмів захисту прав учасників таких відносин, зокрема у сфері майнових прав та соціального забезпечення;
- гармонізація національного законодавства з практикою ЄСПЛ та правом ЄС.

Важливим моментом є формування єдиної правозастосовної практики, що відповідатиме сучасним європейським стандартам та забезпечуватиме ефективний захист прав людини у сфері сімейних відносин.

Висновки

Квaziшлюбні правовідносини є сучасною формою сімейних відносин, що виникає поза межами зареєстрованого шлюбу, але за своїм змістом відтворює його соціальну природу. Вони характеризуються поєднанням особистих і майнових елементів, що обумовлює їх комплексну правову природу та необхідність регулювання нормами як сімейного, так і цивільного права.

Встановлено, що цивільне право відіграє ключову роль у регулюванні квaziшлюбних відносин, виконуючи компенсаторну функцію у випадках відсутності спеціального сімейно-правового регулювання. Водночас відсутність чітких законодавчих критеріїв встановлення таких відносин ускладнює їх доказування та призводить до неоднорідності судової практики.

Доведено, що договірне регулювання виступає ефективним інструментом упорядкування партнерських відносин та реалізації принципу автономії волі. Разом із тим потребує вдосконалення нормативне закріплення таких договорів.

Перспективи розвитку правового регулювання квaziшлюбних відносин в Україні пов'язані з гармонізацією законодавства з європейськими стандартами, запровадженням інституту партнерства та формуванням єдиної правозастосовної практики.

Література

1. Бойків І. М. Шлюб та фактичні шлюбні відносини в Україні: порівняльно-правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Випуск 5 (20). С. 56-59.
2. Гриняк А. В. Договірне регулювання сімейних відносин: монографія. Київ: Алерта, 2018. 320 с.
3. Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Луць В. В. Цивільне право України: підручник: у 2 т. Київ: Юрінком Інтер, 2017. Т. 1. 976 с.
4. Кармаза О. О., Федоренко Т. В., Позов Д. А. Медіація як альтернативний ме-

ханізм врегулювання спорів та конфліктів: проблеми в розкритті змісту термінів використаних в законі. *Часопис Київського університету права*. № 2-4 (2022) С.73-77. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2-4.2022.12>.

5. Красицька Л. В. Проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу: проблеми правового регулювання. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2020. № 4. С. 112-118.

6. Луць В. В. Загальна теорія цивільного права. Київ : Алерта, 2011. 304 с.

7. Рішення Європейського суду з прав людини у справах щодо сімейного життя. URL: <https://hudoc.echr.coe.int>.

8. Ромовська З. В. Сімейне право України : підручник. Київ : Алерта, 2018. 616 с.

9. Сафончик О.І. Деякі питання укладання шлюбу в римському праві. Основи римського приватного права: посібн. для аудиторного і самост. вивчення курсу / За ред. Є.О. Харитонова. Одеса: Букаєв В.В., 2016. С. 264-267.

10. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

11. Теремецький В. І., Аврамова О. Є. Медіаційна процедура під час розгляду житлових спорів. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. Т. 31 № 1. С. 475-488. <https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.41>. <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/165/161>.

12. Федоренко Т., Рачинський Р. Аналіз джерел шлюбно-сімейних відносин на прикладі України, Великої Британії (Англії) та Франції / Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». 2022. № 11. С. 266-268.

13. Федоренко Т. В. Особливості цивільно-правового регулювання сімейних відносин в умовах війни: проблеми та перспективи / Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал: *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. Випуск: № 9. С. 36-39. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-item/382>.

14. Харитонов Є. О., Харитонова О. І. Цивільне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 808 с.

15. Харитонов О. І. Проблеми співвідношення сімейного та цивільного права. Вісник цивільного судочинства. 2016. № 2. С. 23–30.

16. Харитонов О. І., Харитонов Є. О. Цивільні правовідносини: сучасний стан та перспективи розвитку. Одеса : Фенікс, 2016. 312 с.

17. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

18. Шишка Р. Б. Сімейне право України: навч. посіб. Київ: Алерта, 2020. 256 с.

Oleksii Fast,

PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Industry Law and General Legal Disciplines, Institute of Law and Social Relations, Open International University of Human Development "Ukraine"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9919-5730>

QUASI-MARITAL RELATIONS AND PARTNERSHIP AS OBJECTS OF CIVIL LAW REGULATION OF FAMILY RELATIONS IN UKRAINE

A comprehensive theoretical and legal analysis of quasi-marital relations and partnerships as objects of civil-legal regulation of family relations in Ukraine in the context of the transformation of modern society and the development of alternative forms of family life has been carried out. It is substantiated that the spread of de facto marital relations, the growth of the role of private autonomy and the deformation of the institution of marriage necessitate a rethinking of traditional approaches to the legal regulation of family relations.

The concept of quasi-marital relations is defined as de facto family relations between persons living in the same family without state registration of marriage, but characterized by common life, mutual support, the presence of a stable connection and the performance

of functions inherent in spouses. Their key features are revealed and it is proven that such legal relations have a complex legal nature, combining elements of family and civil law.

The features of the civil law regulation of quasi-marital relations are analyzed, in particular the possibility of applying the norms on joint joint property, obligatory legal relations and judicial protection. It is proved that civil law performs a compensatory function in the field of regulation of actual family relations, filling the gaps in family legislation.

Special attention is paid to the problems of proving the existence of quasi-marital relations, which are due to the lack of clear legislative criteria for their establishment, as well as the significant role of evaluative concepts in law enforcement practice. It is substantiated that this leads to heterogeneity of judicial practice and complicates the implementation of the rights of participants in such relations.

The importance of contractual regulation as an effective tool for individualizing legal influence and implementing the principle of autonomy of the will of the parties is revealed. It is proved that the use of contractual structures in partnership relations contributes to reducing conflict and increasing the level of legal certainty.

The European experience of legal regulation of quasi-marital and partnership relations is analyzed, in particular the institutions of registered partnership and recognition of de facto family relations. The main directions of improving the national legislation of Ukraine are determined, including the normative consolidation of the legal status of partnership, expansion of contractual principles of regulation, improvement of mechanisms of proof and harmonization of legal regulation with European standards.

Keywords: quasi-marital legal relations, partnership, de facto marital relations, family law, civil law regulation, marriage, family, legal status, family dispute, contract, contractual regulation.